

ОКРЕМА ДУМКА (ЧАСТКОВО РОЗБІЖНА)

судді Конституційного Суду України Олега Первомайського у справі за конституційною скаргою Гнезділова Сергія Олексійовича щодо відповідності Конституції України (конституційності) частини восьмої статті 176, абзацу восьмого частини четвертої статті 183 Кримінального процесуального кодексу України

Другий сенат Конституційного Суду України (далі – Конституційний Суд) 9 вересня 2025 року постановив Ухвалу про відмову у відкритті конституційного провадження у справі № 3-144/2025(282/25) за конституційною скаргою Гнезділова Сергія Олексійовича щодо відповідності Конституції України (конституційності) частини восьмої статті 176, абзацу восьмого частини четвертої статті 183 Кримінального процесуального кодексу України № 26-у(П)/2025 (далі – Ухвала).

На підставі статті 93 Закону України „Про Конституційний Суд України“, § 74 Регламенту Конституційного Суду вважаю за потрібне викласти окрему думку (частково розбіжну) щодо Ухвали та низки значущих для цього провадження понять і явищ.

Що ухвалив Конституційний Суд

1. Конституційний Суд відмовив «у відкритті конституційного провадження у справі за конституційною скаргою Гнезділова Сергія Олексійовича щодо відповідності Конституції України (конституційності) частини восьмої статті 176, абзацу восьмого частини четвертої статті 183 Кримінального процесуального кодексу України на підставі пункту 4 статті 62 Закону України „Про Конституційний Суд України“ – неприйнятність конституційної скарги».

2. Мотивуючи Ухвалу, Конституційний Суд, зокрема, зазначив, що „Гнезділов С.О. набув статусу учасника конституційного провадження, що

триває у справі за його конституційною скаргою щодо відповідності Конституції України частини восьмої статті 176 Кодексу; зазначена справа вже перебуває на розгляді Другого сенату Конституційного Суду України, що є достатнім для розв'язання питання щодо конституційності оскаржуваного припису статті 176 Кодексу та захисту гарантованого Конституцією України права Гнезділова С.О. на свободу та особисту недоторканність.

З огляду на зазначене Другий сенат Конституційного Суду України вважає за потрібне відмовити у відкритті конституційного провадження у справі“ (абзаци другий, третій підпункту 3.4 пункту 3 мотивувальної частини).

Мотивація окремої думки

3. Доречно насамперед зазначити, що Друга колегія суддів Другого сенату Конституційного Суду Ухвалою від 4 вересня 2025 року № 124-2(II)/2025 вже відкрила конституційне провадження у справі за конституційною скаргою Гнезділова С.О. щодо відповідності Конституції України (конституційності) частини восьмої статті 176 Кримінального процесуального кодексу України (далі – Кодекс). Тому виклад міркувань щодо конституційності зазначеного припису є передчасним.

Окрім того, ця окрема думка є частково розбіжною, оскільки Ухвалу в частині відмови у відкритті конституційного провадження за конституційною скаргою Гнезділова С.О. щодо відповідності Конституції України (конституційності) абзацу восьмої частини четвертої статті 183 Кодексу вважаю обґрунтованою.

4. Потенційним предметом конституційного контролю у цій справі була частина восьма статті 176 Кодексу, за якою „*під час дії воєнного стану до військовослужбовців, які підозрюються або обвинувачуються у вчиненні злочинів, передбачених статтями 402–405, 407, 408, 429 Кримінального кодексу України, застосовується виключно запобіжний захід, визначений пунктом 5 частини першої цієї статті“.*

Побіжний аналіз статті 176 Кодексу дає підстави для доволі важливого висновку – Конституційний Суд уже двічі ухвалював рішення щодо відповідності Конституції України її окремих приписів.

Так, частину п'яту статті 176 Кодексу визнано такою, що не відповідає Конституції України (є неконституційною), згідно з Рішенням Конституційного Суду від 25 червня 2019 року № 7-р/2019.

Частину шосту статті 176 Кодексу визнано такою, що відповідає Конституції України (є конституційною), згідно з Рішенням Конституційного Суду від 19 червня 2024 року № 7-р(II)/2024 .

Тобто з огляду на зміст відносин, що регулює ця норма Кодексу – визначення видів запобіжних заходів, зокрема такого заходу як тримання під вартою, – вона є доволі прогнозованим предметом конституційного контролю.

5. Як зазначено вище, Ухвалою у цій справі Гнезділову С.О. відмовлено у відкритті конституційного провадження щодо перевірки на відповідність Конституції України (конституційність) частини восьмої статті 176 Кодексу з посиланням на те, що наявність іншого конституційного провадження за скаргою цієї особи є достатнім для реалізації її права, гарантованого частиною четвертою статті 55 Конституції України.

Наскільки має рацію Конституційний Суд, коли стверджує в Ухвалі про достатність факту наявності іншого конституційного провадження для захисту прав заявника, буде зрозуміло лише зі впливом певного часу.

Незрозуміло інше – чому Конституційний Суд, обираючи між різними процесуальними способами власних дій, не обрав іншого варіанту, а саме відкриття конституційного провадження за ще однією скаргою Гнезділова С.О., подальше об'єднання двох проваджень в одне та вже в цьому об'єднаному конституційному провадженні за двома конституційними скаргами і з двома суддями-доповідачами – перевірку частини восьмої статті 176 Кодексу на її відповідність Конституції України.

6. У цьому аспекті діяльності Конституційного Суду є кілька запитань до процедури розгляду конституційних скарг:

– чи визначає Закон України „Про Конституційний Суд України“ факт наявності конституційного провадження як підставу для відмови у відкритті іншого конституційного провадження щодо того самого предмета конституційного контролю з тим самим суб'єктом права на конституційну скаргу;

– яку зобов'язувальну силу мають ухвали колегій суддів Конституційного Суду про відкриття та про відмову у відкритті конституційних проваджень для сенатів та інших колегій суддів Конституційного Суду з огляду на те, що частиною першою статті 92 Закону України „Про Конституційний Суд України“ юридичні позиції Конституційного Суду можуть бути викладені в актах, що ухвалені Великою палатою або сенатом Конституційного Суду;

– чи є наявність двох та більше суддів-доповідачів перешкодою для ефективного розгляду справи та реалізації у такій спосіб права, гарантованого частиною четвертою статті 55 Конституції України.

Зрозуміло те, що якщо й не в Ухвалі, то в низці своїх актів Конституційному Судові все ж доведеться давати відповіді на наведені вище та інші подібні питання щодо процедури розгляду конституційних скарг.

Заключні міркування

7. Конституційний Суд щиро вірить у свій авторитет і спроможність захистити Конституцію України, конституційний лад та основоположні права і свободи.

Логічним кроком для підтримки цієї віри є ухвалення Конституційним Судом рішень. Чи наблизила Ухвала день, коли буде ухвалено рішення у справі Гнезділова С.О.? Наразі маю сумнів у цьому.

Суддя
Конституційного Суду України



Олег ПЕРВОМАЙСЬКИЙ